דיזעס בלאטס ערשיינט
דרייטאל וואכענטליך
מאנאטליך, מיטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטס
פיר אסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדן אסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדן אסטר. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולדן אסטר. ווע.

פאריס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. אָ. ווע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. אָ. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולד. 25 קר. אָ. ווע.

יידישע פעסטער צייטונג

אויף דיזעס צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
אבאנירען.
אונד דיא פוסטאמטער-אבאנירונגען מיט דעם מונאטליכן דרייסיג קרייצער.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט זיך אין
פעסט.
וויינגעלגאסע בולווער גאס 29, וואו מאן אויך דיא פוסטאמטער-אבאנירונגען בעל עמפאנגען.

Nr. 90 זעכצעהנטער יאהרגאנג פעסט, מיטוואך טו אב ה.תרמ"ד. Pest, den 6. August 1884.

דער וויעדעראויפבוא

דער סינאגאגע פאן טיסא-עסלאר.

מיט פערגנוגען קאמען וויר דעם וואונשע דעם געהרטען הערן רעדאקטערס מ' מאבאלטשי נעטגעגען, אונד איבערגעהען דיא לייזונג דיזעס בלאטעס. וואהרענד דיזער אבווענדהיט; צומאל דא ער אין וויכטיגער שליח מצוה, אין באטש אינער זעהר וואהלטהאטיגען גאטטעסדיענסטלייגען זאכע איזט.

דיא אנגעלעגענהייט וועלכע זיך ה' מאבאלטשי צו דער זינגען מאכטע, איזט: דער ווידער אויפבויא דעס טיסאעלער עלטעסטען. אונד וויא עס ביא דער עגטשטעהונג אונד פאדערונג אינער עדלען נוטען זאכע צו זיין פעלעגט דאס זיך הערבייסטע איף הערבייסטע צו הייפען פעלעגען, וא וואר עס איך הייר דער פאלל. עס שטעללטען זיך איהם מאנינפאכע דינגע אין וועג, אים זיין שאנעס פארהאכען צו פערעיטלען: יא ער וואר פאן פעלען וויסען דער אינווידרונג פערדאכטיגונגען איסגעזעטצט אבער הערר מאבאלטשי, דער ביא דער נאנצען פערהאנדלונג אין טיסא-עסלאר דיא לאבענסווערטהעסטע איזטהייר אונד דאס איינשטעהען פיר דיא וואהרהייט אונד איממער-פארט דיא גערעכטע זאכע אנצערעגען אונד פאנד ערלייך אנקלאנג ביא אינערען בערעיט גלייבענסברודער. יא וואנאר ביא נוטט איזראעליטען, אונד נאכהער אויך ביא דער רעגיערונג זעלבער, וא דאס ער עטעט אין הייס סטרבען געלעגט עס ווייטער איבייא דעס מערשטארטען גאטטעסדיענסטעס נאר טיסא-עסלאר הינברינגען. וואנ אהם נעיים ערדר ווידע: צלה רבכם על דבר אמת פאס הערצען וויסען מיס. — דיזעס גאטטעסדיענ וועלכעס ביא לייזונג אויך מיט אינעם שאנען דערגרשטען איסגעי שטאטטען ווערדען ווייר. בלייבט אלס אין עייגעם דענקמאל פיר דען וועג דער גערעכטען זאכע איזט אבער צוגלייך פאן האכסטער וויכטיגקייט פיר דיא גזאממטע וועלט; דאהער איזט עס גע רעכט אונד בילליג, דאס זיך ערדער ווידע פיר דיזע מצוה אינטערעססירט אונד זיין שאפפלין צום וועג דער איבייא דער סינאגאגע ביא שטיעדע אחד המקום ואחד המקומות בלבד שיכיין את לבו. ראבב. סאל. ראזו.

מאגארבענבעגעגונג.

ווידעם דאס פיר-נרשאפטלכע פערהאלטנים צווישען אסטערייך-אונגארן אונד דייטשלאנד בעגרינדען ווארדע, פינדען אללגעמיין אייטשען דעם גאזער-גאנג פראגען אויף אונד דעם דייטשען גאזער ווילהעלם אייגע צוזאממענהאנג דייטשלאנד געשעהרט אויך עבען הייטע אים באדע אישר, וא זיך דיא צווייא מאגארען איפ הערעלכסטע בעגרייסען. דיא צווישענגען פפעגונגען געוואהנלך בעשטעהען דאס אבשיעדסגרוס אונד אבשיעדסגעגע פאלטשע בעשטאבונגען צו קוסען, אונד וואר אלען מאנסמאל אים אינער זאלבע גגענווארטיגען הערצלכען בעגרייסונג אונד אינען קוסע הייסען, דאס אללעס איזט ערדאר לעגע, אונגעטע שפעקולאציאן. דאס פיר-נרשאפטלכע פערהאלטנים צווישען אסטערייך-אונגארן אונד דייטשלאנד איזט הייטע זא פעסט בעגרינדעט אונד האט אין דעם בעגריففען דער פאלקער זאלכע פעסטע בעהויפטע דיא פראנצאזישע רעפובליק אידרע מאנארכענצוזאממענגעפ גאר ניכט מעהר גערייכטעט צו ווערדען בייהם. אין דער פערזאנלכען בעגעגנונג דיזער צווייא מאגארען קאנן זיך גיר דיא בעפעסטיגונג דעס פרייגרשאפטלכען בעגרייففס אייסדריקקען, וועלכעס אים פיר אלע דער צייט פיעלליכט דירך אינגעגר צייאללעגעס ערייגנים געלאקערט ווערדען קאנגטע.

מאנכע פאליטישע צייכענדייטער ווערדען גע-ראדע דיזעס בעגעגנונג אנדערס איסלעגען אונד צייאר אים דעס גרונדע ווייל עטעטע דער געמיינ-זאמע מינעסטער דעס איסוארטיגען גראף קאלנאקי, אונד דער אינגארישע מינעסטער-פראזידענט. הערר פאן טיסא, צייגען דעס הערצלכען פערקעהרעס דער בירגען מאגארען זיין ווערדען, דא עדאך דיא הייففעפערזאהן, נאמלך פרעסט ב ס מ ר ק, ניכט צוגעגען איזט, וא איזט קיין גרונד פארהאנדען, איף וועלכען זיך דיא פאליטיזעטעגונג שטעטצען קאנגטע, דאס דעסמאל געוויסע גייע פלאגע פערבייבאר ווערדען. אין דער אללגעמיינען, אבער דאס איזט עבענפאללס ניכטס פארגעפאללען, וואס דיא פערבינדונגע מאכטע צו אינער שטעללונגנאהמע אין אינגעגר אינגער ריכטונג צוגעגען ווערדע.

דיא אנארכיסטישען אומטריעבע אין דייטשלאנד אונד אין עסטערייך-אונגארן בעאונרוהיגען צוגלייך דיא בירגערווייטיגען רעגיערונגען, אונד פרעסט ביסמארק וואר עבען ניכט אבגעגייגט אין דעם בעגרייففס געמיינשאפטלכע אקציאן דער אייזעאפטישען גראפמאכטע צו שטאנדע צו בריגען, אבער גערארע דיא אנווענדונג דעס אינגארישען מינעסטער-פראזידענטען בעשרייבט דאס דיעס מאל יעניגסטענס דיעזע בין מארקישע פאליטיק ניכט הערבייגגען ווירד: דענן קיין אינגארישער מינעסטער אונד אם אללגעמיינען לאלאמאן טיסא, ווירד דיא האנד צו אינער פאליטיק בעטען, וועלכע אין אירגעם פערלייפע פיר דאס אינגארישע ריך הארטעס געפאהרליך ווערדען קאנגטע. אינדעם דיא דאס פייג זעלבסט בעשטעמטגעגעבען דעס שטאטעס בעגיליך ווי-נער געוועגענגונג אונד פערוואלטונג בין צו אינעגם געוויסען גראדע אינגיריקאם אונד אינהאלטבאר מאכען ווירדע. דער אינגארישע פאליטיזמס לאסט זיך אינבעהיפ קיינע צייאגג אנטהיין, וא עס נאטהיג איזט, לעגט ער זיך אינען זאלבען זעלבסט אויף, וואהרענד ער אנגעווכסס אינער אינגאטהיגען בעשראנקונג אים דעס נאטירלכען געלייזע קאמטט. דאס אנארכיסטישע אינבעל איזט צוואר אין אללגעמיינעס אונד בעריהרט ערדען שטאאט, דיא עגטשטעהונגס אירזאכען דעסוועגען איזט ערדאך פאן זאלבער נאטור, דאס ערדער שטאאט אינגעגדן פיר זיך דיא דיעסבעצוגלכען שטאטסטעלל אינגעגדן מוס.

צור טאגעסגעשיכטע.

אים רעפובליקאנישען פראנקרייך, וא דאס פאלק דער הערשער איזט, ווערדען דיא קאנשטיטואנטען געוועכעלט, וא אבט דיעס דעס פאלקע בעלעבט. דער עטעטיגע אינגארישע מינעסטער-פראזידענט פערדא איזט אינבערהיפט זעהר נאכגעבען אונד טרטט דעס פערלאנגען דעס פאלקעס ניכט הינדערנד אין דען וועג. פיר פראנקרייך שאדעט אינבערהיפט דער וועכסעל ניכט, וא דיעס ביא אנדערן לאנדערן דער פאלל איזט. זיט פאסט הונדערט יאהרען, ווירד אין פראנקרייך נאך אינער אדענטליכען פערפאסונג געוועזט. צו וועלכעם בעהופיפ דיא פראנצאזישע רעפובליק אידרע מאנארכענצוזאממענגעפ גאר ניכט מעהר גערייכטעט צו ווערדען בייהם. אין דער פערזאנלכען בעגעגנונג דיעזער צווייא מאגארען קאנן זיך גיר דיא בעפעסטיגונג דעס פרייגרשאפטלכען בעגרייففס אייסדריקקען, וועלכעס אים פיר אינדיסעס אייסדריקקען, וועלכעס אים פיר דער צייט פיעלליכט דירך אינגעגר צייאללעגעס ערייגנים געלאקערט ווערדען קאנגטע.

מאנכע פאליטישע צייכענדייטער ווערדען גע-ראדע דיעזע בעגעגנונג אנדערס איסלעגען אונד צייאר אים דעס גרונדע ווייל עטעטע דער געמיינ-זאמע מינעסטער דעס איסוארטיגען גראף קאלנאקי, אונד דער אינגארישע מינעסטער-פראזידענט. הערר פאן טיסא, צייגען דעס הערצלכען פערקעהרעס דער בירגען מאגארען זיין ווערדען, דא עדאך דיא הייففעפערזאהן, נאמלך פרעסט ב ס מ ר ק, ניכט צוגעגען איזט, וא איזט קיין גרונד פארהאנדען, איף וועלכען זיך דיא פאליטיזעטעגונג שטעטצען קאנגטע, דאס דעסמאל געוויסע גייע פלאגע פערבייבאר ווערדען. אין דער אללגעמיינען, אבער דאס איזט עבענפאללס ניכטס פארגעפאללען, וואס דיא פערבינדונגע מאכטע צו אינער שטעללונגנאהמע אין אינגעגר אינגעגר ריכטונג צוגעגען ווערדע.

דיא אנארכיסטישען אומטריעבע אין דייטשלאנד אונד אין עסטערייך-אונגארן בעאונרוהיגען צוגלייך דיא בירגערווייטיגען רעגיערונגען, אונד פרעסט ביסמארק וואר עבען ניכט אבגעגייגט אין דעם בעפעסטיגונג געמיינשאפטלכע אקציאן דער אייזעאפטישען גראפמאכטע צו שטאנדע צו בריגען, אבער גערארע דיא אנווענדונג דעס אינגארישען מינעסטער-פראזידענטען בעשרייבט דאס דיעס מאל יעניגסטענס דיעזע בין מארקישע פאליטיק ניכט הערבייגגען ווירד: דענן קיין אינגארישער מינעסטער אונד אם אללגעמיינען לאלאמאן טיסא, ווירד דיא האנד צו אינער פאליטיק בעטען, וועלכע אין אירגעם פערלייפע פיר דאס אינגארישע ריך הארטעס געפאהרליך ווערדען קאנגטע. אינדעם דיא דאס פייג זעלבסט בעשטעמטגעגעבען דעס שטאטעס בעגיליך ווי-נער געוועגענגונג אונד פערוואלטונג בין צו אינעגם געוויסען גראדע אינגיריקאם אונד אינהאלטבאר מאכען ווירדע. דער אינגארישע פאליטיזמס לאסט זיך אינבעהיפ קיינע צייאגג אנטהיין, וא עס נאטהיג איזט, לעגט ער זיך אינען זאלבען זעלבסט אויף, וואהרענד ער אינגעווכסס אינער אינגאטהיגען בעשראנקונג אים דעס נאטירלכען געלייזע קאמטט. דאס אנארכיסטישע אינבעל איזט צוואר אין אללגעמיינעס אונד בעריהרט ערדען שטאאט, דיא עגטשטעהונגס אירזאכען דעסוועגען איזט ערדאך פאן זאלבער נאטור, דאס ערדער שטאאט אינגעגדן פיר זיך דיא דיעסבעצוגלכען שטאטסטעלל אינגעגדן מוס.

צור טאגעסגעשיכטע.

אים רעפובליקאנישען פראנקרייך, וא דאס פאלק דער הערשער איזט, ווערדען דיא קאנשטיטואנטען געוועכעלט, וא אבט דיעס דעס פאלקע בעלעבט. דער עטעטיגע אינגארישע מינעסטער-פראזידענט פערדא איזט אינבערהיפט זעהר נאכגעבען אונד טרטט דעס פערלאנגען דעס פאלקעס ניכט הינדערנד אין דען וועג. פיר פראנקרייך שאדעט אינבערהיפט דער וועכסעל ניכט, וא דיעס ביא אנדערן לאנדערן דער פאלל איזט. זיט פאסט הונדערט יאהרען, ווירד אין פראנקרייך נאך אינער אדענטליכען פערפאסונג געוועזט. צו וועלכעם בעהופיפ דיא פראנצאזישע רעפובליק אידרע מאנארכענצוזאממענגעפ גאר ניכט מעהר גערייכטעט צו ווערדען בייהם. אין דער פערזאנלכען בעגעגנונג דיעזער צווייא מאגארען קאנן זיך גיר דיא בעפעסטיגונג דעס פרייגרשאפטלכען בעגרייففס אייסדריקקען, וועלכעס אים פיר אינדיסעס אייסדריקקען, וועלכעס אים פיר דער צייט פיעלליכט דירך אינגעגר צייאללעגעס ערייגנים געלאקערט ווערדען קאנגטע.

מאנכע פאליטישע צייכענדייטער ווערדען גע-ראדע דיעזע בעגעגנונג אנדערס איסלעגען אונד צייאר אים דעס גרונדע ווייל עטעטע דער געמיינ-זאמע מינעסטער דעס איסוארטיגען גראף קאלנאקי, אונד דער אינגארישע מינעסטער-פראזידענט. הערר פאן טיסא, צייגען דעס הערצלכען פערקעהרעס דער בירגען מאגארען זיין ווערדען, דא עדאך דיא הייففעפערזאהן, נאמלך פרעסט ב ס מ ר ק, ניכט צוגעגען איזט, וא איזט קיין גרונד פארהאנדען, איף וועלכען זיך דיא פאליטיזעטעגונג שטעטצען קאנגטע, דאס דעסמאל געוויסע גייע פלאגע פערבייבאר ווערדען. אין דער אללגעמיינען, אבער דאס איזט עבענפאללס ניכטס פארגעפאללען, וואס דיא פערבינדונגע מאכטע צו אינער שטעללונגנאהמע אין אינגעגר אינגעגר ריכטונג צוגעגען ווערדע.

דיא אנארכיסטישען אומטריעבע אין דייטשלאנד אונד אין עסטערייך-אונגארן בעאונרוהיגען צוגלייך דיא בירגערווייטיגען רעגיערונגען, אונד פרעסט ביסמארק וואר עבען ניכט אבגעגייגט אין דעם בעפעסטיגונג געמיינשאפטלכע אקציאן דער אייזעאפטישען גראפמאכטע צו שטאנדע צו בריגען, אבער גערארע דיא אנווענדונג דעס אינגארישען מינעסטער-פראזידענטען בעשרייבט דאס דיעס מאל יעניגסטענס דיעזע בין מארקישע פאליטיק ניכט הערבייגגען ווירד: דענן קיין אינגארישער מינעסטער אונד אם אללגעמיינען לאלאמאן טיסא, ווירד דיא האנד צו אינער פאליטיק בעטען, וועלכע אין אירגעם פערלייפע פיר דאס אינגארישע ריך הארטעס געפאהרליך ווערדען קאנגטע. אינדעם דיא דאס פייג זעלבסט בעשטעמטגעגעבען דעס שטאטעס בעגיליך ווי-נער געוועגענגונג אונד פערוואלטונג בין צו אינעגם געוויסען גראדע אינגיריקאם אונד אינהאלטבאר מאכען ווירדע. דער אינגארישע פאליטיזמס לאסט זיך אינבעהיפ קיינע צייאגג אנטהיין, וא עס נאטהיג איזט, לעגט ער זיך אינען זאלבען זעלבסט אויף, וואהרענד ער אינגעווכסס אינער אינגאטהיגען בעשראנקונג אים דעס נאטירלכען געלייזע קאמטט. דאס אנארכיסטישע אינבעל איזט צוואר אין אללגעמיינעס אונד בעריהרט ערדען שטאאט, דיא עגטשטעהונגס אירזאכען דעסוועגען איזט ערדאך פאן זאלבער נאטור, דאס ערדער שטאאט אינגעגדן פיר זיך דיא דיעסבעצוגלכען שטאטסטעלל אינגעגדן מוס.

דער וויעדעראויפבוא

דער סינאגאגע פאן טיסא-עסלאר.

מיט פערגנוגען קאמטען ווייר דעם וואונשע דעס געהרטען הערן רעדאקטערס מ' מאבאלטשי נעטגעגען, אונד איבערגעהען דיא לייזונג דיזעס בלאטעס. וואהרענד דיזער אבווענדהיט; צומאל דא ער אין וויכטיגער שליח מצוה, אין באטש אינער זעהר וואהלטהאטיגען גאטטעסדיענסטלייגען זאכע איזט.

דיא אנגעלעגענהייט וועלכע זיך ה' מאבאלטשי צו דער זינגען מאכטע, איזט: דער ווידעראויפבוא דעס טיסאעלער עלטעסטען. אונד וויא עס ביא דער עגטשטעהונג אונד פאדערונג אינער עדלען נוטען זאכע צו זיין פעלעגט דאס זיך הערבייסטע איף הערבייסטע צו הייפען פעלעגען, וא וואר עס איך הייר דער פאלל. עס שטעללטען זיך איהם מאנינפאכע דינגע אין וועג, אים זיין שאנעס פארהאכען צו פערעיטלען: יא ער וואר פאן פעלען וויסען דער אינווידרונג פערדאכטיגונגען איסגעזעטצט אבער הערר מאבאלטשי, דער ביא דער נאנצען פערהאנדלונג אין טיסא-עסלאר דיא לאבענסווערטהעסטע איזטהייר אונד דאס איינשטעהען פיר דיא וואהרהייט אונד איממער-פארט דיא גערעכטע זאכע אנצערעגען אונד פאנד ערלייך אנקלאנג ביא אינערען בערעיט גלייבענסברודער. יא וואנאר ביא נוטט איזראעליטען, אונד נאכהער איך ביא דער רעגיערונג זעלבער, וא דאס ער עטעטע אין הייס סטרבען געלעגט עס ווייטער איבייא דעס מערשטארטען גאטטעסדיענסטעס נאר טיסא-עסלאר הינברינגען. וואנ אהם נעיים ערדר ווידע: צלה רבכם על דבר אמת פאס הערצען וויסען מיס. — דיזעס גאטטעסדיענ וועלכעס ביא לייזונג אויך מיט אינעם שאנען דערגרשטען איסגעי שטאטטען ווערדען ווייר. בלייבט אלס אין עייגעם דענקמאל פיר דען וועג דער גערעכטען זאכע איזט אבער צוגלייך פאן האכסטער וויכטיגקייט פיר דיא גזאממטע וועלט; דאהער איזט עס גע רעכט אונד בילליג, דאס זיך ערדער ווידע פיר דיעזע מצוה אינטערעססירט אונד זיין שאפפלין צום וועג דער איבייא דער סינאגאגע ביא שטיעדע אחד המקום ואחד המקומות בלבד שיכיין את לבו. ראבב. סאל. ראזו.

מאגארבענבעגעגונג.

ווידעם דאס פיר-נרשאפטלכע פערהאלטנים צווישען אסטערייך-אונגארן אונד דייטשלאנד בעגרינדען ווארדע, פינדען אללגעמיין אייטשען דעם גאזער-גאנג פראגען אויף אונד דעם דייטשען גאזער ווילהעלם אייגע צוזאממענהאנג דייטשלאנד געשעהרט אויך עבען הייטע אים באדע אישר, וא זיך דיא צווייא מאגארען איפ הערעלכסטע בעגרייففס. דיא צווישענגען פפעגונגען געוואהנלך בעגרייففס בעשטעהען צו קוסען, אונד וואר אלען מאנסמאל אים אינער זאלבע גגענווארטיגען הערצלכען בעגרייففס אנד אינען קוסע הייففען, דאס אללעס איזט ערדאך לעגע, אונגעטע שפעקולאציאן. דאס פיר-נרשאפטלכע פערהאלטנים צווישען אסטערייך-אונגארן אונד דייטשלאנד איזט הייטע זא פעסט בעגרינדעט אונד האט אין דעם בעגריففען דער פאלקער זאלכע פעסטע בעהויפטע דיא פראנצאזישע רעפובליק אידרע מאנארכענצוזאממענגעפ גאר ניכט מעהר גערייכטעט צו ווערדען בייהם. אין דער פערזאנלכען בעגעגנונג דיעזער צווייא מאגארען קאנן זיך גיר דיא בעפעסטיגונג דעס פרייגרשאפטלכען בעגרייففס אייסדריקקען, וועלכעס אים פיר אינדיסעס אייסדריקקען, וועלכעס אים פיר דער צייט פיעלליכט דירך אינגעגר צייאללעגעס ערייגנים געלאקערט ווערדען קאנגטע.

מאנכע פאליטישע צייכענדייטער ווערדען גע-ראדע דיעזע בעגעגנונג אנדערס איסלעגען אונד צייאר אים דעס גרונדע ווייל עטעטע דער געמיינ-זאמע מינעסטער דעס איסוארטיגען גראף קאלנאקי, אונד דער אינגארישע מינעסטער-פראזידענט. הערר פאן טיסא, צייגען דעס הערצלכען פערקעהרעס דער בירגען מאגארען זיין ווערדען, דא עדאך דיא הייففעפערזאהן, נאמלך פרעסט ב ס מ ר ק, ניכט צוגעגען איזט, וא איזט קיין גרונד פארהאנדען, איף וועלכען זיך דיא פאליטיזעטעגונג שטעטצען קאנגטע, דאס דעסמאל געוויסע גייע פלאגע פערבייבאר ווערדען. אין דער אללגעמיינען, אבער דאס איזט עבענפאללס ניכטס פארגעפאללען, וואס דיא פערבינדונגע מאכטע צו אינער שטעללונגנאהמע אין אינגעגר אינגעגר ריכטונג צוגעגען ווערדע.

דיא אנארכיסטישען אומטריעבע אין דייטשלאנד אונד אין עסטערייך-אונגארן בעאונרוהיגען צוגלייך דיא בירגערווייטיגען רעגיערונגען, אונד פרעסט ביסמארק וואר עבען ניכט אבגעגייגט אין דעם בעפעסטיגונג געמיינשאפטלכע אקציאן דער אייזעאפטישען גראפמאכטע צו שטאנדע צו בריגען, אבער גערארע דיא אנווענדונג דעס אינגארישען מינעסטער-פראזידענטען בעשרייבט דאס דיעס מאל יעניגסטענס דיעזע בין מארקישע פאליטיק ניכט הערבייגגען ווירד: דענן קיין אינגארישער מינעסטער אונד אם אללגעמיינען לאלאמאן טיסא, ווירד דיא האנד צו אינער פאליטיק בעטען, וועלכע אין אירגעם פערלייפע פיר דאס אינגארישע ריך הארטעס געפאהרליך ווערדען קאנגטע. אינדעם דיא דאס פייג זעלבסט בעשטעמטגעגעבען דעס שטאטעס בעגיליך ווי-נער געוועגענגונג אונד פערוואלטונג בין צו אינעגם געוויסען גראדע אינגיריקאם אונד אינהאלטבאר מאכען ווירדע. דער אינגארישע פאליטיזמס לאסט זיך אינבעהיפ קיינע צייאגג אנטהיין, וא עס נאטהיג איזט, לעגט ער זיך אינען זאלבען זעלבסט אויף, וואהרענד ער אינגעווכסס אינער אינגאטהיגען בעשראנקונג אים דעס נאטירלכען געלייזע קאמטט. דאס אנארכיסטישע אינבעל איזט צוואר אין אללגעמיינעס אונד בעריהרט ערדען שטאאט, דיא עגטשטעהונגס אירזאכען דעסוועגען איזט ערדאך פאן זאלבער נאטור, דאס ערדער שטאאט אינגעגדן פיר זיך דיא דיעסבעצוגלכען שטאטסטעלל אינגעגדן מוס.

צור טאגעסגעשיכטע.

אים רעפובליקאנישען פראנקרייך, וא דאס פאלק דער הערשער איזט, ווערדען דיא קאנשטיטואנטען געוועכעלט, וא אבט דיעס דעס פאלקע בעלעבט. דער עטעטיגע אינגארישע מינעסטער-פראזידענט פערדא איזט אינבערהיפט זעהר נאכגעבען אונד טרטט דעס פערלאנגען דעס פאלקעס ניכט הינדערנד אין דען וועג. פיר פראנקרייך שאדעט אינבערהיפט דער וועכסעל ניכט, וא דיעס ביא אנדערן לאנדערן דער פאלל איזט. זיט פאסט הונדערט יאהרען, ווירד אין פראנקרייך נאך אינער אדענטליכען פערפאסונג געוועזט. צו וועלכעם בעהופיפ דיא פראנצאזישע רעפובליק אידרע מאנארכענצוזאממענגעפ גאר ניכט מעהר גערייכטעט צו ווערדען בייהם. אין דער פערזאנלכען בעגעגנונג דיעזער צווייא מאגארען קאנן זיך גיר דיא בעפעסטיגונג דעס פרייגרשאפטלכען בעגרייففס אייסדריקקען, וועלכעס אים פיר אינדיסעס אייסדריקקען, וועלכעס אים פיר דער צייט פיעלליכט דירך אינגעגר צייאללעגעס ערייגנים געלאקערט ווערדען קאנגטע.

מאנכע פאליטישע צייכענדייטער ווערדען גע-ראדע דיעזע בעגעגנונג אנדערס איסלעגען אונד צייאר אים דעס גרונדע ווייל עטעטע דער געמיינ-זאמע מינעסטער דעס איסוארטיגען גראף קאלנאקי, אונד דער אינגארישע מינעסטער-פראזידענט. הערר פאן טיסא, צייגען דעס הערצלכען פערקעהרעס דער בירגען מאגארען זיין ווערדען, דא עדאך דיא הייففעפערזאהן, נאמלך פרעסט ב ס מ ר ק, ניכט צוגעגען איזט, וא איזט קיין גרונד פארהאנדען, איף וועלכען זיך דיא פאליטיזעטעגונג שטעטצען קאנגטע, דאס דעסמאל געוויסע גייע פלאגע פערבייבאר ווערדען. אין דער אללגעמיינען, אבער דאס איזט עבענפאללס ניכטס פארגעפאללען, וואס דיא פערבינדונגע מאכטע צו אינער שטעללונגנאהמע אין אינגעגר אינגעגר ריכטונג צוגעגען ווערדע.

דיא אנארכיסטישען אומטריעבע אין דייטשלאנד אונד אין עסטערייך-אונגארן בעאונרוהיגען צוגלייך דיא בירגערווייטיגען רעגיערונגען, אונד פרעסט ביסמארק וואר עבען ניכט אבגעגייגט אין דעם בעפעסטיגונג געמיינשאפטלכע אקציאן דער אייזעאפטישען גראפמאכטע צו שטאנדע צו בריגען, אבער גערארע דיא אנווענדונג דעס אינגארישען מינעסטער-פראזידענטען בעשרייבט דאס דיעס מאל יעניגסטענס דיעזע בין מארקישע פאליטיק ניכט הערבייגגען ווירד: דענן קיין אינגארישער מינעסטער אונד אם אללגעמיינען לאלאמאן טיסא, ווירד דיא האנד צו אינער פאליטיק בעטען, וועלכע אין אירגעם פערלייפע פיר דאס אינגארישע ריך הארטעס געפאהרליך ווערדען קאנגטע. אינדעם דיא דאס פייג זעלבסט בעשטעמטגעגעבען דעס שטאטעס בעגיליך ווי-נער געוועגענגונג אונד פערוואלטונג בין צו אינעגם געוויסען גראדע אינגיריקאם אונד אינהאלטבאר מאכען ווירדע. דער אינגארישע פאליטיזמס לאסט זיך אינבעהיפ קיינע צייאגג אנטהיין, וא עס נאטהיג איזט, לעגט ער זיך אינען זאלבען זעלבסט אויף, וואהרענד ער אינגעווכסס אינער אינגאטהיגען בעשראנקונג אים דעס נאטירלכען געלייזע קאמטט. דאס אנארכיסטישע אינבעל איזט צוואר אין אללגעמיינעס אונד בעריהרט ערדען שטאאט, דיא עגטשטעהונגס אירזאכען דעסוועגען איזט ערדאך פאן זאלבער נאטור, דאס ערדער שטאאט אינגעגדן פיר זיך דיא דיעסבעצוגלכען שטאטסטעלל אינגעגדן מוס.

אבער וואס ער בויזלאנג טראט, האטשע ער אים נאמען דער אנשטאנדיגקייט, אונטער דער פירמא, דעם שולדע דער מאָראל נעטראן.

ער וואר יעדערמאנן נענעמיגער איין ריכטער, איין אונערבישלעכער, אונבייגיאמער, שטרענגער ריכטער. דענן זיינעם איטשטריכע נאך וואר אנשטאנדיגקייט, רעכט אונד עהרלוכקייט דאס עכטע, מיט שארפען שאפהיר-איינען פערפאלגט ער אללעס, וואס אים אפפענבארלעבען נעשאה אונד אים נאמען דעם רעכטעס אונד דער וואהרהייט פאָרדערט ער דיא הולדיגונג דער אכטונג.

וּאהר אלזא דיא נראָבע וואנדלונג, וואס מאנ דיע-זען מאנן אבערקאָמען האבען, דאס איהן זא פלאָטצלך זיינע נאנצע פערנאנגענהייט איטלאָשען לעסט? אָדער וואר ער פערלייטט איין נעוואנדטער שוישפיעלער, דער זיך גיכט מיט דער ראָללע איינעס אנשטאָנדיגען מענשען בעשיידען וואָללטע? האטשע ער דיא ערשאפפענדע ראָללע יאטט בעקאָמען, אונד בראך יעטצט דיא וויהלליכע נאטור הערפאר?

נאך אללדעם, וואס איך נעזעהען אונד וואהרנעהמען מען, פיהלטע איך, דאס איך פאן וועדראָוואי שיידען מיס-סע. איך דאס וואיססע איך, דאס איך מיך פלאָטצלך ווע-דע נענשטליכען מיסען. אונד דיעזער פלאָטצליכע עגס-שלוס פיעל מיר שווער. מיינע זיעלע וואר פיר איהן איינגע-נאמען אונד איך ועלבסט שטאנד אונטער דעם איינפלוסס פעריאָוליכער סימפאטהיע.

וועגן מיר איך דער ענטשלוס שווער פיעל. זא צייטרעטע איך דענאך גיכט לאנגער אלס איינען איינגבליק.

איך זעטצטע מיך אן מיינען שרייבטיש אונד שריעב אן יוליאוס וועדראָוואי איינען בריעף. איך ערזאָהנטע אין דעם בריעפע אונטערר לאנגאדרינגען פערבינדונג אונד דאסס דאס באנד, דאס אונס פערבונדען, יענעס פרינציפ וויא, אין דעסען דענסטען וויר שטאנדען.

איך מאכטע איהן אויפמערקזאם, דאס ער פאן דעם איינגבליקע אן, דא ער איינען פאָלגרי נעשטאנדענע, זיינען פיס אין דיא ריעאקציאָן דעס „פינגעטלעגענע" צו זעצען, דאס ער אין דיעעם מאָמענטע דיא מאָראלישע באהיס זיך ועלבסט אנטער דען פיסען וועגגעריססען האבע, אונד נאכדעם וועדראָוואי מיר מערפאך נעקלאגט האטשע, דאס זיינע אינטימען איהן נעראדע דאמאלס אים שווכע לאססען, וועגן ער אין דער נאָטה וויא, פינגע איך הינצו, דאס איך יעטצט מיט איהם בריעפען וואָללע, צו איינער צייט, וויא ער אויך דער אדע זיינע גלאנצע שטעלע.

אונד הערען האטשע איך רעכט!

מיין בריעף דאטירט פאן אנפאנג אוגוסט 1882, אום וועלכער צייט בעקאנגטליך דיא עסלאָוע עיטצט דעם „פינגעטלעגענע" צוגוטע קאם.

אללאה אלזו נאָם אונד מאָראטער זיין פאָפעטם! זאגט דער טירקע, דאמאלס וואר וועדראָוואי דער פאָפעטה פאן עסלאָוע. —

זא שטיר איך אוס דער רעדאקציאָן דעס „פינגעט-לעגענע". —

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

ווייר ערזוכען אונזערע געהרטען פרענומעראנטען אונד אונד פרינדע זיך מיט אידרען צוטרעפען נור דיא רעכט אן אונזערע רעדאקציאָן צו וועגדען אונד דיא אדרעססע אוממער דייטליך וויא פאָלגט אנצוגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

וואיטצנער בולוואר נומער 29.

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

☞ דען נייא אינטרעסענטען פרענומעראנטען זעגדען ווייר דען אנפאנג אונזערעס פאָלליעטאנס גראטיס.

נעשעפטסבעריכט.

פעסטער-פרייז.

קאָרן 7.50—7.60 גולד.

גערסטע פוטטער-וואאר 6.25—6.70 גולד. מאלצ-וואאר 8.75—9.50 גולד.

קוקורוזין 6.55—6,65 גולד.

האָפער (אלט) 7,40—7.60, (נייא) 6,85—7,20 גולד.

רעפס פער איינזטס-סעפסעמבער: ל״ צו 13 — 13,7 גולד.

מעהל-פרייז (פער 100 קילאָגראמס זאכטס זאק, פרייא אב פעסט:) נומ: 0: 17 גולד. 80 קר. נומ: 1: 17 גולד. 30 קר. נומ: 2: 16 גולד. 80 קר. נומ: 3: 16 גולד. — קר. נומ: 4: 15 גולד. 40 קר. נומ: 5: 14 גולד. 50 קר׳ נומ: 6: 13 גולד. 60 קר. נומ: 7: 12 גולד. 80 קר. נומ: 8: 12 גולד. — קר. נומ: 8½: 11 גולד. — קר. נומ: 8¾: 9 גולד. 60 קר. פיינע קליע — 5 גולד. גראָבע קליע 4 גולד. 30 קרייצער.

הילזענפרוכטע: ערבסען אונגאריש (אלט) 12 גול׳ לינזען (נייא) 8—10,25 גול. פיאָלען גראָס וויסס 9.25 גול. צווירעל-באָהנען 11—11.25 גול. ראָהע הירזע — גולד׳ הירזע בריין 12,50—13.50 גול׳ — מאָהן גרויע 25 גולד. בלוטע 27 גולד. קימעל 30 גולד. מאָראָזאמען 8—8,50 גול. (אללעס פער 100 קילאָ.)

עדרעפעל (נייע) 2,50—2,70 גולד. פער מעטרע.

שפיריטוס. נייע מעטהאָדע, אים קליינען 28.75 גול׳ אים גראָסען 28.25 גולד. אלטע מעטהאָדע 32.75—33. גול. אללעס פער 10000 ליטער-פערצענט.

צוויעטשקען, באָהמישע פער אָקאָבער-נאָוועמבער 18.75 גולד. פערבישע 81.50 גול.

צוויעטשקען מיס (לעקוויאר) באנאטער —.19 — 19.25 גולדען.

קנאָפלערן, אונגאריש פרימא 19—19.50 גולד.

צוקער, ראָפפינאדע 38. — 40. גולד. — מעליס 35,—37, גולד. וויפעל-צוקער 41 גולד.

ריבאל, צו 38—39 גולד. פערעטר.

רעפס קוכען, 6.10 גולד.

אניסליטט, (אלב) 47.—48 גולד.

פעטראָלעאם, 24—33.75 גולד.

שאפ פעללע. אין פאָרינער וואָבע וואָרדען 10000 שטיק פערשיעדענער נאמשטוגען פעקיפס. אי״ צ׳: דייטש-וואָללינע פאָרינערינע 3,20—4,20 גולד׳ דיעסיעהרינע 1,80—2,20 גול. פער פאאר. סערבישע פאָרינערינע 120—130 גול. באמשקערע אונד באנאטער פאָרינערינע 125—150 גולדען, באָסנישע אונד קראָאטישע דיעסיעהרינע 34—42 גולד. פער 56 קילאָ. (אללעס פער 2 פערצענט ראבאטט.)

לאמם פעללע. דייטשוואָללינע 35—40, סערבישע 105—118 גולדען פער 102 טשיק.)

נייספעללע צו 58—60 גולד. פער 56 ק.

לערער, נעפאקטעס פפינדלעדער פאן 25—28 ק׳ — — גולד. — איינמאל פערזעטצטע טערצען פאן 10—14 קילאָ, 168—172 גולד. צווייטמאל פערזעטצטע טערצען 16—18 קילאָ 166—170 גולד. אונד דריטמאל פערזעטצטע טערצען 19—22 קילאָ 122—175 גולד. — אבער לערער: קוק-הייטע גענערבטע 5—6½ קילאָ 215—220 גולד. גענאָגענע 6 — 7 קילאָ 215—230 גולד.

ראָבע פעללע, גענערבטע 6—9 קילאָ 345—375 גולד. בריינע 9—12 קילאָ 445—470 גולד.

הייטע פער — קילאָ, טראָקענע אונגאריש אָבסענ-הייטע — קילאָ צו 110—114 גולד. — דעטטאָ קוק-הייטע — קילאָ 105—108 גולדען. ראָהייטע 11.50—12.50 גול. פיטשלינגע 112—115 גולד. (אללעס פער מאאר.)

קאלבפעללע לאנדגאנאדע 190—195 גולד.

שאפוואָללע. אין פאָרינער וואָבע וואר דאס גע-שאפט שוואך. עס וואָרדען 500 מטצ. קאמם אונד שאפ-וואָללע צו אינפערזיעדענע פייזען פערקיפט.

ווייגער פרייז.

וויצען, פערקיפט וואָרדען 30000 מעטרצענטנער פרייז: ט ה י י ס-וויצען 77—82 קילאָ 9.90 — 10.40 גולדען פער מעטרצענטנער.

קאָרן (נייא), אונגאריש 72 קילאָ 7.80—8.40 גול. פער מעטרצ׳.

האָפער אונגאריש —.8 — 8.05 גולדען פער מעטרצ-צענטנער.

קוקורוזין 7.05—7.20 גולדען.

וויצענמעהל, נו׳ 0: —.19—.20 גול.— נו׳ 1: 19.20—18,75 גולד. נו׳ 2: —.18—.19 גולד. נו׳ 3: 17,75—18.50 גולד. (אללעס פער 100 קילאָ.)

קאָרנמעהל, נו׳ 1: 14.50 — 15.50 גולד. נו׳ 2: 13.50—.13 גולד. (פער 100 קילאָ.)

ריבאל, 33.75—34,25 גולדען פער 100 קילאָ.

שפיריטוס 27.75 — .28 גולדען פער 10000 ליטער פערצענט.

לאטטאצירונג פאם 2. אוגוסט 1884.

בודאפעסט	82	89	25	71	3
לינץ	90	41	30	78	27
טרעסט	12	38	16	77	83

פעראנטוואָרטלעכער רעדאקטער: מאקס סאבאלטשי.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

וויצען (אלטער)	קילאָגראָאם פער הונדערט	פער 100 קילאָגראָאם
נאָרד-אונגאריש	75	—.——.—
„	76	8,70—8,65
„	77	8,75—8,70
„	78	8.85—8.80
„	79	8,95—8,90
„	80	9,05—9,—
„	81	—.——.—
		—.——.—
פעסטער-באָדען	75	—.——.—
„	76	8,95—8,90
„	77	9.05—9,—
„	78	9.15—9.10
„	70	9.30—9.25
„	80	9,40—9,35
„	81	—.——.—
וויסענבורגער	75	—.——.—
„	76	8,85—8 80
„	77	9,05—9,—
„	78	9,15—9.10
„	79	9,25—9.20
„	80	9.35—9,30
„	81	—.——.—
ט ה י י ס	76	9,05—9,—
„	77	9,15—9,10
„	78	9.25—9.20
„	79	9.35—9.30
„	80	9,45—9,40
„	81	—.——.—

פרוכט		פער הונדערט	קילאָגראָאם פער הונדערט	פער 100 קילאָגראָאם
	קאָרן נייע	72—70		7.78—7.45
	גערסטע מאלץ	60		7,—6.70
	„ פוטטער	62		—.——.—
	האָפער	41		6.70—7.50
	קוקורוזין באנאטער	75		7,65—6,60
	דעמטע אנדערע	73		6,70 6,65
	הוזיק			8.25—7.75
	וויצען			9.25
	„			9.85
מעהל	„ פרוכט-ראָגגען			—.—
	„ וועל-אייגען			6.16
	גערסטע			—.—
	האָפער			6.68
	„ הערבסט			6.40
	רעפס אוגו. סעפ.			12½

זאָלד מעהל

d.	kr.		
17	80	נומער	0
17	30	„	1
16	80	„	2
16	—	„	3
15	40	„	4
14	50	„	5
13	60	„	6
12	80	„	7
12	—	„	8
11	—	„	8½

דער זאָק צו 100 קילאָגראָאם

מיט זאָק פרייא באהן

שפיריטוס אלטע מעטהאָדע פרינסטעטע 32 25
„ נייע „ קאָטאָפעל 27 —

מודו-טאבעללע פאם 2. אוגוסט

	d.	kr.
גאָלדקורז		
וויענער-אייגע	100	
לונדאָנער	5	73
פעסטער-אונגאריש 8 גולדען באָלד.		
שטוק	9	66
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	59	60
20 מארק-שטיק	11	92
באָהמישע דוקאטען	1	21
לאָזע.		
854 ער לאָז 4 פערצענט שאאאס-לאָז	124	75
1880 ער „	134	50
דייטשע „	142	—
1864 ער לאָז צו 100 גולדען	169	75
דייטשע „ 50	168	25
אונגאריש-פרעמיום-לאָז צו 100 גולד.	116	—
פרייבורגער-לאָז	115	25
באָהם רייכסלאָז	39	—
טרעפלער-לאָז	20	60
דעגלער-לאָז	170	—
ראָטה-לאָז	44	50
לאָז-אנטייל פון פאָרינער-לאָז	—	—
אונגאריש-לאָז	19	25
קרעדיטביליט-לאָז צו 100 גולדען	19	—
קראָנטיר-לאָז	19	20
אָפענער-לאָז	40	—
פאָלדנער-לאָז	40	—
וויאָלא-לאָז	10	—
פאָלם-לאָז	20	—
שאלענבורג-לאָז	20	—
פפ.-גענאָאם לאָז	40	—

	d.	kr.
לאָזע		
פאאנערלי לאָז צו 20 גולדען	23	50
פרעמדע לאָז 100	128	—
רוטע „ 50	68	—
וואלדשטיין-לאָז 20	28	—
דייטשע-לאָז 20	38	40
וויענער-לאָז	125	75
אָפטר. מאָרגנלייט-לאָז	—	—
פרעמיום פרעמיום-לאָז	30	—
יעטטר-פאָזע.		
אונגאריש מאָרגנלייט 6%	122	10
דייטשע צו 4%	92	10
אָפטר. מאָרגנלייט שטייער פרייא	106	20
אונגאריש באָהמישע-דייטש	89	—
אונגאריש דונקלמאָהנענע	101	20
פעטטשער באנאטער	101	—
דייענבורגער	101	50
גאליציע „	101	50
באנאטער	106	50
דייאָאָנשע אונד פלאָאנשע	100	—
אונגאריש אייזענבאהן-אנלעהן	143	—
וויענערבאנק-אקציען	99	75
באָהמישע בעי דער אונגאריש-באָהמישע באנק צו 5% פערצענט	101	75
דער אונגאריש-באָהמישע-באנק צו 5% פערצענט	101	—
דער אונגאריש-אלטלעמבערגער באנק צו 5% פערצענט	—	—
דער אָסט.-באנק 1880	—	—
באָדענ-אָסט.-באנק 5%	96	40

Eigenthümer Wittwe Frau M REIS. Verantwortlicher Redacteur: MAX SZABOLCSI. Budapest, 1884. Druck von Sam. Markus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

מענען געשאַפֿטלבען טרויריגען ערגעבניסס פֿאַר־נעגרעס געשרעקען; איינעם דער איינגראַנלבסטען געוויסבען אין בעלגיאַר איז דאס דער גולה־וועבסלער. דיזעלבען זיבר צומיסט שפּאַניאָלישע ווענען אונד ערפֿרייען זיך ניכט נור איינעם בעגאַדערן דענען צישפּבלבען וישעגם דעם דאָרטיגען האַנ־דעלטשטאַנדעס אונד דער צו. אונד אבריינגדען פֿרעמדען, זאַגדערן גענעסען איך אין פֿעלזענפּעס־מעם פֿערטשיען פֿאַן ווטע דער דאָרטיגען בריסט־לבען קיפּפֿאַנגסוועלס. דיא יידישע גערוועבסלער פֿירמא טאַדראַיטש וואר איינע דער בעסטאַקר־דעשרטען אם דאָרטיגען פּלאַטצע אונד האַטטע שטעטס טויזענדע דיאַמאַנט צור מאַניפּלאַציאָן פֿאַן אירהען הענדען, שרוהם צים איינגעבסעלן, שרוהם דורך אינלאַסבה. פֿאַרגע וואַכע איזט ערבאַר דער יינגערע ברידער דיעזעס גערלוועבסלערס פּלאַטצ־לר פֿערשיאַנדען, נאַכדעם ער 15,000 דוקאַטען מיט זיך גענאַממען האַטטע, וואַרוהך פֿעלע ליטע אים אוהר געלד גענאַממען זיבר. איינערדעם האַטטען איך דיא בעשרוהמטען פֿרוטען מאַלעס מערזוגא אונד הוים ר. פֿינטא דיא צאַהלונגען איינגעשטעללט. איבער אללע וואַרבע דער קאַנטרי דראַפֿפֿענס.

(ע ר דעם 30,000 גולדען פֿאַסט דיעבסטאַהל) וואַרבער וואר אין פֿאַרגע־נוממער בעריוהם בעריבטעטען, האַבען וואר נאַך פֿאַלגענדעס נאַבצוטראַגען: אין נראַסעס הונדער־נים פֿיר דיא אינטערבוגען איזט עס פֿערגעבר, דאס דיא ליטשיג דערזעלבען ניכט אין אַ יינגער האַנד פֿעראַיגנגט איזט. עס ליטשען נאַמלך דער זעלבע דיא פּאַלטיגיא, דיא פּאַסט דיעקציאָן אונד דיא דיזרעקציאָן דער שטאַאַטס־פּענטראַלקאַססאַ איינגעלן אונד סעפּאַראַט. בין יעטצט איזט נאַך ווערער איבער דען אָרט, וא דער דיעבשטאַהל שטאַטטגעפֿונדען, נאַך איבער דיא פֿרעזאַן, וועלבע דען דיעבשטאַהל פֿערבאַבט האַט, עטוואַס בעקאַנט. עס איזט נור זאַפּיעל פֿערטגעשטעללט, דאַס דיא פֿערטשיגע דער קיסטען ניכט איינגעהאַלט ענגער צים פּאַרגעגאַממען ווערדען קאַנגטע, אין וועלבער דיא מיט דען שטאַאַטס־געלדערן געפֿעללטען קיסטען אינטער דער אויפֿזיכט דער בעאַמטען אונד דיענער דעם גענעראַלזטאַבס פּינאַנצמינישטעריאַלס געשטאַנ־דען וואר, אונד האַטטס דאַס געוויכטס דער קיסטע מיט דען צינגען בייא דער אבראַנדמטע אין פֿעטט מיט 3 קילא וועניגער גוועאַגען האַט, אַלס דיא פֿאַן ווען עקספּעדיטע קיסטע. דער דיעבשטאַהל מיט דעמנאַך דיער אין פֿעטט בעגאַנגען וואַרדען זיין. עס פֿראַגט זיך נון, ווער צים ערזאַטזן דעם גולדען פֿערהאַלטען ווערדען זאַלל, דיא אַסטעדדיי. בעשר אָרט דיא אינגאַרישע־גוועריגונג, וואַרוהם נאַך אין דעקט אינטערנאַסאַנטער פּראַעגעס ווער־

דען קאַנן, אים דאַס אללעס קוממערט זיך ווערבר דער שנוגאַלע אינבעראַנגטע, ווערלבר דאַס גאַלאַ־צענדע טוישונגס־אַטטבסטאַט, בלוט־ווענגס. —

איינגעזענדעט

דען נעגערטען מטגלידערן אונד פֿרייגדען דעס „לא אלמן ישראל" פֿעראיינס בריינגען ווירד הוענטיג דיא פֿרייזיג נאַכריכט, דאַס דער אינטער־טערריכט אים בית המדרש דעס פֿעראיינגס, וואַנגאַנ־דען 6־טען יולי (יג תמוז) וועדער איפֿגענאַממען וואַרדען איזט.

דיא פֿערבאַפּפּענטליכונג דער נאַהרען דע־טאַילס. דיא מיט דיעזער נאַכריכט אין ענגער פֿער־בינדונג זטהן, קאַנגטע נור אינטער צורפֿריהרונג צו דערען איינטפֿיהרונג ערפֿאַלגען, אונד ניכט עטוואַ וויל ווער דאַס לוגט שיען, זאַגערען ווייל דיעזע דען טראַגטאַזוגען מיטלהעלדען דיא צוגגע לאַזונג, אונד אונס צור רוקאַנזוואַרד צוווגנען מאַכטע; וואַס ווער אבער אין דיעזער אָרגעריגס בעוויגטען אונד פֿאַן אנטיזיישעם גיסטע (?) אנגעריהרטען צייט אים נאַהרעלעגענדען גרונדען פֿערטיגען וואַללען, אונד בעשראַנקען אונס דאַהער איזט דיא טראַקגענ נאַכריכט דעס נעשעהענען.

אנאשטאזיא, אים איינסט 1881.

דער פֿאַרשטאַנד דעס פֿעראיינגס „לא אלמן ישראל".

יוליאוס וועדהאַוואַי.

XII. (פֿאָרטשעטצונג.)

נאַכדם נאַך מיינגס איינסטמטס איזט דער דעדאַקציאָן דעס „פֿינגעלענשטע" מיטאַ איך נאַך איינגעפֿאַלל מיט ווערהאַוואַי צוזאַמען, ווער דאַסגן איינסט אים „קאַפּפּע־מיינאַס". דאַס נעשפּראַך דרעטשט זיך אים אללמאַליגס אונד אבצוואַר ער בין דאַהין פֿאַן ווייגגס בלאַטט נעגאַנגען מאַהם. דעקאַטירטע ער איינגעגעבען אַלס יאַגטס. איבער דיא אנגעלעגענהייטען אלדערבר בעזוגגען.

ער בעגאַנן נאַללען צו ווערדען אונד עס גינג אים אַ, וויא דאַס שפּרוכוואָרט פֿאַס יוסטען אַנגס: „ווענן מאַן דען יוסטען וויגט, אַ קעדט ער שלעכלר דען — באַדען הערפֿאַר."

ווערהאַוואַי קאַנגטע זיך ניכט פֿערלוגגען. אין ווייגער הוגטע מאַהם ער דיא איינרעדען:

„אַגטע, פֿאַן נון אַן בריינגט אַך קיינע מיטאַרבייטער מעהר; איך ווערדע שלאַפֿען פֿיר מיך אַליינס לאַסגען. אויף מיך מאַכטע יעגע איינרעדען אייגען אַללגען אינדרוהך, דאַס איך קיינע וואַרטע פֿיגדען קאַנגטע. — אויס ווערהאַוואַי הונגוואַרטגען וואַרטען קאַנגטע מאַן אויף ווענען נאַראַקטער שלעכטען.

„אויאַהל! דאַמאַלס פֿעללטע ווערהאַוואַי ניכטס מעהר, אַלס אין נאַכטע שטראַהס אונד אייגע הגטע־פֿיגטע אונד דאַנגע איינגעריכטטע קאַנגטע ער נעטראַכט

נאַך אַמעריקא נעהען, ווענן אויך ניכט אַלס פּלאַנוואַנדאַר־לער, אַ דאַך אַלס פּלאַנוואַנדערבער. ער, דער אונס שטעטס פֿאַללעגענען אובער דיא אינגעראַיגסלבכען מעג־שענרבגטע הייגלט, ער, דער פֿריהער פֿאַן דעס קאַמפּפּס פֿיר דיא פֿרייהייט אונד אונאבהאַנגיגקייט טרייטטע, דאַפֿאַן, דאַס אללע מעגשען אויף דער עדדע גלייך אונד פֿערבריידט זיין זאַללטען — ער בריינגט צו יעגער צייט נור מעהר פּלאַנוואַנ.

וואַר דיעס ניכט דאַס דייטליכטטע צייכען זייגער מאַראַקטעראַזטיקס אונד פֿעריוואַנדטגייט? אַנשטאַטט דער הייללען פֿיינגיפֿיגן דער פֿרייהייט, גלייכהייט אונד ברידעלליכקייט וואַר דיעער נגטט מאַנן בעריטטס מיט דען אדרען דעס אבאַלוטטמס אונד דער אינקוויזיציאָן פֿאַלל־נעטטאַפּפּס.

איך וואַרדע איהם נעגענאַבבער אַ ערבטטעדס, דאַס איך מאַנאַטלאַנג זייגע נעזעללשאַפֿט מעהר. איך וואַטטע, דאַס אירן מטלערוויילע פֿיעל פֿלאַנג אונד מוהַ, זאַל בעפֿרעפֿפֿען האַטטען.

איינע נאַנגע פֿלוטה פֿאַן פּאַלטעקען אונד אַפּפּענס־לוכער ערקלאַרונגען אין דען בלאַטטען דענאַס זיך אבבער אירן. נעבענבער דיעס ער זיך אין דיעעס איינגען בלאַטטע קאַמענדענס: „אַנדער נעלבכטער שפּרעדאַקטער" נענגען, איך דאַרטע דאַאַן, דאַס אירן יעמאַנד אים „קאַפּפּ מוהַנס" פֿרעגען וואַללטע, אונד דאַס פּאַקאַנגי, זיין נעלבעבטער פֿרייגד, אין דייגעס דערלאַקעגאַנגטטער פֿאַן דר. נעגיא קענגדי מיט דעס שטאַקע נעגרכטגס וואַרדען וויא: קוקן, אַן אַטטעלטע זיך אייגע נאַנגע זונדפֿלוטה פֿאַן עדרעגאַנגטהייטען צו אַרדענגס.

עס וואַר אבבר שווערע אַרדענגס אין דיעזעלבע צו בריינגען. —

שלעפֿלר נעלאַנג עס דייגען פֿרייגדען אין עדרענגס־נעריכט בוהאַטטענגטשטעללען, דיעזעס עקלאַרטע אירהן פֿיר פּאַטטפּאַקציאָנסאַרט אונד דיא בעללדייגער וואַרען אין פֿאַלגע דעסגען פֿערפֿלוכטטע, זיך מיט איהם צו שלאַגען.

אים דיעזעס אנלאַסטע נאַט עס אויך צוווייא בין דריא דוגגלע הגטטע־אינגדעי; דאַס עטטע הגפֿאַן וואַר מיט פֿערדינאַנד האַראַנסקי. בעפֿאַר מאַן זיך אויף דען קאַמפּפּפּלאַטטע בענאַב, קאַמען אים אבגעאַרדגעטגהייטע עטעריך מאַלאַ אונד נגוא אַגאַדי אויף מיך צו אונד דיעפֿען מיך אויף דען קאַרדאַך הגגיס.

לדוויג, אַגטע אַגאַדי, דיא וואַרטט זא לאַנגע צייט אין ענגער פֿרייגדטאַאַט מיט יולאַס ווערהאַוואַי, וואַס אללע דען דער צווייטטע צווייטען אויך בייגדען; וואַרגט אויך דאַך עדדלר אויס.

עס איזט בעסטער, דאַפֿאַן ניכט צו שפּרעכען. אגטט־וואַרטטע אויך. אגטטע וועגע עדהען אויסאַינאַנדער. אך ווטטע דען מייגגען אַרט, מאַגט ער דען דייגגען וואַגדעלן, אבבר דיא, ער נעכט ווטטע צים הוללע. ווער ווייס, וויא דאַסגלבע אויסאַללען קאַגן; עס שקט זיך ניכט, זא אגפֿאַראַלגלר צו זיין.

אַנגען פּאַרלגיג לעדער. דאַס נאַנגע הייז וואַר אַללדר דער דייעגרעסטען מאַרגען, אונד וואַרען דאַס מאַנגעראַיגע פֿיעל, בענגגטטע עס אין אין דיעבריקגיס שפּראַלגדעדס געגיכט טאַמאַר. דיא דייגגרעסטע אַאַן אללדען, דיא וואַנ־דרטשאַנג בריגגס, דערען אייגגע אַאַן דיעבע אונד פֿערגאַ־גען נאַלאַנגטען, גלדיך אין דער מיטטע אירער פֿרייגדען אונד בריטטשגפֿען דער לייבענגאַאַטטע וואַנגס. דיא עבען אַאַן דען נאַאַטטען אונד נעטטען בעדרעגס וואַרד, דענן דיא אייגגען אַרלבטען אין דאַס דוטטעדער האַאַר, דיא אַנדרען בעשאַאַטטגען זיך מיט אירהגס שטוקע; דער לענטע אירהר אין גערדרגגס קגגד דייגגע אונד שפּאַנגען אַן, דאַרט האַאַטטע אייגע גטטעלען עטוואַס אַן אירהגס קדרגדע צו אַרדען, אייגע אגדערע הגללס אירהר דען דייבען שפּיגעל פֿאַר; דיעזע שפּיעלטען אייגע דאַטטענגאַטטטענגטען, אונד דעגע מאַאַנגען אַן עגטטקגדען בעדגגגגען פֿאַר דער גרגקגגגעפֿרייגען בריגגס, אונד אללע דאַנגען אַן שפּגגען אונד עגטטקקגדען דערען דאַס האַרע גלדך דער לייבע אונד דער צאַרטלגכקייט.

אונד דאַך וואַרען אגטטער דיעגען דייגגבעגגגגען מאַדבגגגרוסבען אייגגבעלגג, דענגען עס מיט דער פּראַלגג־קדס ניכט אייפֿרגכטט פֿאַן הערצען גגגג. פּאַרגגלדך וואַר דעס מיט דאַגבעל דער פֿאַללד. דיס אייגגער צייט שאַן דאַאַטטע דיא פֿיעל פֿאַן אירהגס מגטטען קדגגגן וועגגגן פֿער־דאַרגן, דיא וואַר שווייגאַס גגגוואַרגן. שגגן גגדרגגגס אונד בגגאַגגגגן, אויך דאַאַטטע דך אירהר קדאַנקדאַאַטטער צגטטאַנד פֿערטדגגגגגס. מדגדגאַאַ אַהגגטטע וואַהל דיא אייגגבע דדגגגגגגגס אונד אבבערדאַאַטטע אונד אייגגבע דדגגגגגגגס אים אייגגע; דאַך דגטטטגגגגגגגס דיא דך דאַגגגגגגג

פעלדערען זאלל. — דא אנדעסטן דא פר־הערן בעזוכער פאן אדרן אחרא ערהאלטענן טעל נכט פערלערען זאללען, זא ווירד זיך עדעסאללס דיא קוואלטאט איינעס נייען דעקא־ריטען אים פערגלייך מיט איינעס דער אלטערן עשוואס ארמועלע איסנעהמען.

* (פערלאבונג דעס פרסטען פאן בולגאריע). ווא דיא צייטונג „נא־ראדנא" מעלדעט, טרעפט פרסט ניקטא אויס צעטריע אם 15־טען דיעזעס אן זאפיא אין, אים זייג שטאטער מיליצא מיט דעם פרסטען אלעק־אנדער פאן בולגאריען צו פערלאבען. דיעזע הי־ראטה ערפאלגט אויף איסדריקלעכעס וואונש דעס־פרסטען פאיזעס, וועלכער איסער דער בריוט־איסשטאטטיג דער פרינצעסען מיליצא איינע אחרעס־ענטע פאן איינער מיללאן פראנקס בי־שטייערט.

* (ווידער איינע אנטיסעמיטישע העלדענטהאט.) זאלכען האבען וויר אים שטעג. דיא נאכריכט ערהאלטען, דאס פיללע יודענפינדע דארט זיך צור מיטטער־נאכטלעכער צייט נאך דעם יידישען פרידהאף בע־נאבען, אונד דארט אללע גראבשטיינע אומשטייס־טען, דיא נעגרענע אים דען גראבערן יאפען אונד גראבע פערוויסטיגען אנריכטען. דיא באהרדי דער אנטיסעמיטען שאנד זולכעס דיא טאדטען אונד דיא אדהנען געווייהטען יודענשאטטע ניכט.

* („כל ישראל חברים".) דיעזער טאגע יאהרדע אין אנדאן דיא 13. יאהרעספעריאאמט־לונג דעס „כל ישראל חברים" פערא־יעס אבגעראלטען. דער יידישע באראן הענרי דע יאהרס פרהרטע דען פארזיטץ. אין דיעזר דערע באנשטא־טטע ער, דאס דיא פרעפאלגונג דער יידען נוך נאך אין צוויי אריאפאאטשען לאנדערן עקסיסטירט, נאמליך אין רוסלאנד אונד רומאניען. אין רוסלאנד האטטע זיך דיא לאגע דער יודען אים פאריגען יאה־רע גרעסערט אונד דעס דיא טרעילס דען בע־מיהונגען דעס פרעאיגעס, טרעילס דעס אומשטאנ־דע צוצשריבען, דאס גענעראל אנגאנטעע נכט מעהר צו דען האטטגעבען דער רוסישען רעגי־רונג גערעכנט. דיאס רומאניען בעטרעפפט, זא דאבע דיא גענעטמגעבענדע קאדפערשאפט לאנד־טאג דיעזעס שטאאטעס זיך גענען דיא אנטטע־ציכונגע דעס בערלינער פרעדדאגעס פאן 1878, וועלכער דיא עמאנציפאציאן דער רומאנישען יודען בעשטטמט, איינעס טרעבריכטעס שריטט געמאכט.

דענן איכטער דער יידישען פרעפאלגונג די־מאנגעס לייסטען נאך אומסער אנטטער דען אלטען אנפאהנגריטען. יינגסט האטטע ער (יאהרס) דיא

פאלליעטאן.

דיא אפפער דער כאבאלא.

היסטאריישער רומאן אים דעם 17־טען יאהרהונדערט.

(28־טע פארטזעטצונג.)

דיא צוויי יאהר נון מרדכי צביס הויז, אין וועלכעם, דורך רא־מאנעס פירזארגע, וואהלהאבענהייט אונד איכערפלוס אן דיא שטעללע דער אימטה אונד דיעסטיגקייט נעטרעטען ווארען, נכט פאם לוטען איבערטטה שטוזענדער אונד צעצענדער יינגלינגע עפפילל, ווא עס יטטט אונד נעכרייך מיט זיך בראכטען.

דאפיר ערטאגטען סאבאטהאיס קרונע אונד נאה־מענדע יינען פאר יינגדען, דיא ער פיר יינע אי־דענן צו בעגיטטיגען אונד צו עגטפלאמטען וואוסטע. אונד יין פלאן, זא ווא ער זיך אין דער לעטטטען צייט בע־שטטמטער אין יינער ווערלע נעבלדעט, עגטטהלטטע זיך דען אינטרשטטיצען דעטטלבען אימטער מעהר אונד מעהר מאריך וואהרדע דאבייא נעווטטטמאטען דער ערקלאריע פאן סאבאטהאיס נכט ווערטען נעהרטיגפאלנען וואהרען, אונד וואס דעמזעלבען אנדרעטטען, שפראך יעגלי איים, זא וואהרדע דיעזע מערקווירדיגע וואנדע, שטאטט אינע פראה־לנכ פארבעריטטונג אויף סאבאטהאיס האבגטטטעם צו יין, אינע עגנטטט פארבעריטטונג פיר דאס ווערק, דאס ער באלד, מיט הילפע יינער פרייגע צו פאללבריינגען נעדאכטע, דיא אויטפיל אן זיך, דיא אידן צוטהער אם הייטטען דיסטען נעדאנקען, אב ער ווירקליך צום דעטטער זיי־נעס אלטלעס נעגעגנעדאנגען ווארדע. דאדערע דיינע ווערע, אלס דאס ער מיטטע נע־פיללטען יינען נייטטט פיעל צוזעהר, אלס דאס ער מיטטע נע־האבט האטטע. זיך פיעל מיט נעראנקען אן מתאמאר צו בטטאפטטיגען, אבער אייך דאס באנגע נעפיהל, דאס אידן פאר קריעגס נאך נעקוואלט, ווא פערטוואנדען, אונד נור דאנגעלס בילד טוטטע, ווא אין עגגעלפטגוטטס, אים יינען טייטען צו־ווילען לאסגלנד אייא.

זא איכערראשטע אידן דער טאג דער דאנגעיס, אידן אים יינער אידעגוועלט אין דיא וועלט דער ווירקלי־קייט ווייסענד, דיא אידן קאלט אונד אגפייגדליך אנ־ווערטטע, אונד דיא זולכסט מאמאס עגגעלייגגדעס ווענען אידן נכט צו ערוואכטען פערמאגטע. שטאטט טרוקגען צו יין פאן דער נאהען עפיללונג בדענדערע דאפגטגונגען אונד וטסר יינטטע, פיהלטע ער זיך ווא פאן אינעס יידטטע ערגטטטעס. יע לוכטער אין דער פערלייגגען וואנע דורך דען אומגאנג יינער פייגדע דיא איבערגטטיגונ־ דיינעס האהען בערזטס, אין אידם אגפגטגאנגען ווארן. אים דא דיסטערע בערזיכטע אידן ערטטע דען גערגאנקע, דאס מאמאר אן דיינען בערזה צוויטטעלט. אבער דורך דיעזע טרוטע נעראנקען לוכטטעט אויך ערטטע נאך דאס עגגעלפ־ דייטט, אים דעסטען זאגגגגאנגען אידם דער גלוכטע אן דיינע עגטטמגעגלאגגען, אים דעסטען אדדרן מיטגען אידם דיא בעגיטטיגטע איבערגטטיגונ־ דיינעס פראהדטטיט צוזאגגגלטגען, עס ווארן ווידער דאנגעלס בילד. — —

אים דיינע ראגגעס נינגן עס אגגטערדעסטען דאך דער, מאמאר פטיינדגען ווארען אלס בריטטיגגטערן אים דיא פרגגמטגלס, מאגגטטיגן אויף דאדטען אונד דעגגעס אלקעס בערזטגן דיא, אונד אללע דיא שאמטען, דיא דיינע דעגלע, דזען ער אינגזאם אונד מיט זיך ערלכטט בע־שאמטגט ווא. אומגאנגען דאטטען, ווארען דורך דאס מא־גגלאגגע אונד אגאלטטיגע ווטאמטגלעגען אונד דען אגג־אגטטבראגגגען נייטטטגען פערקעהר מיט יינען אגאגי־גערן פערטוואנדען אונד אידן אגגלטטטארקעס ערלכטט־ פערטרגען פרגגגאגגלט ווארדע. דזען לוטעגגטטדדעס דזען. יינע שאאפטטיטטע פאגגאגגע, דזען לוטטגגדער יינגגע־ לגגגגטטטס פיר דעגגס אונד ווארדדגגס, דזען אייטער פיר יינע אאכגע, דאטטען זיך נאך נע נע אין זא גלאגגגגדער עגגטטגגגגע־ לונג נעגגגגגגע, אונד קגטטגטגען דיא יינגגגן מאגגגגע, דיא ער אגגס זיך פערוואגגגגגלט ווארדע. מיט אגגגגגג